ПРОБЛЕМИ В УКРАЇНІ ПОВ'ЯЗАНІ З ПРОДУКЦІЄЮ БДЖІЛЬНИЦТВА

Федянович Г.В. магістр.
Чернушенко О.О., к.х.н, доц.

Дніпропетровський національній університет імені Олеся Гончара

Одне із найважливіших місць серед галузей сільського господарства займає бджільництво і саме дана галузь розвивається в Україні протягом кількох тисячоліть поспіль. Адже тут є всі умови для успішного ведення пасічницької справи, це і сприятливі кліматичні та природні умови, достаток медоносів у лісах, лугах і степах та працьовитість українських господарів. Оцінюючи сучасний стан галузі бджільництва варто підкреслити, що український ринок меду є одним з найбільш перспективних і динамічних не лише серед усіх агропромислових галузей держави, але й у світовому масштабі. Але не дивлячись на це, Україна має ряд проблем, вирішення яких дозволить державі вийти на ще кращі позиції у світі і продовжити займати провідне місце не тільки на внутрішньому, але й на зовнішньому ринках.

Мед є головною продукцією бджільництва, це продукт переробки медоносними бджолами нектару або паді, що представляє собою солодку ароматичну рідину або закристалізовану масу. На сьогоднішній день мед є одним із харчових продуктів, який найбільш часто піддається фальсифікації, після оливкового масла і кави, через те, що ціни на нього в 5…10 раз вищі, ніж на цукор та підсолоджувачі. Фальсифікат меду негативно впливає на здоров'я українців і репутацію українських переробників меду, адже при виявленні підробки при експорті, рівень довіри іноземних компаній-імпортерів до українських виробників різко знижується [1].

Річне виробництво меду сягає 80 тисяч тонн і це дозволяє Україні бути першою у Європі та четвертою у світі після Китаю, Аргентини і США за цим показником. Експорт меду з України знизився на понад 25 % і внаслідок цього вона втратила статус третьої країни – експортера меду в світі. Країни Європейського Союзу є головним ринком збуту для українського меду. Найбільшим світовим виробником є Китай, але за оцінкою експертів саме цей мед і вся продукція бджільництва є найдешевшими у світі, через низьку якість меду. Інша ситуація у Європі, адже там вимоги до якості і безпеки дуже жорсткі, боротьбу з фальсифікатом ведуть регулярно, і за останні роки перелік методів аналізу значно розширився.

У Європі та США провели багато досліджень, які підтвердили, що значна частина продукції у магазинах є фальсифікатом меду. Неякісний мед з азіатського ринку заполонив світ у великих обсягах, він активно імпортується і витісняє з ринку натуральний мед із високою ціною [2].

На сьогоднішній день випадки фальсифікації меду стали найчастішими, через період низького матеріального забезпечення більшості громадян країни. Речовини-фальсифікатори порушують обмін речовин і знижують імунну

реактивність організму. Як наслідок, порушується репродуктивна функція, прискорюється перебіг процесів старіння, знижується тривалість життя тих, хто вживає такий мед.

Серед проблем на шляху інтеграції ринку меду до європейського залишаються: низька експортна ціна на мед, погіршення екологічної ситуації, вирощування генно-модифікованих сільськогосподарських рослин, вживання яких призводить до непередбачуваних наслідків, широке і неконтрольоване використання пестицидів та інших хімічних засобів в агрономії. Для сталого розвитку бджільництва в Україні необхідно проаналізувати фактори, які здатні негативно впливати на показники якості та безпечності бджолиного меду. На якість меду впливають наступні фактори: умови збирання меду, якість сировини, технології виробництва, обладнання, санітарно-гігієнічні умови праці виробників, якість зберігання, тара, транспортування, реалізація; якість короткотермінового зберігання, споживання і засвоєння [1].

Найголовнішою проблемою, яка турбує виробників меду, є регулювання вмісту антибіотиків у продукті. На сьогодні все більше людей використовують антибіотики не лише для лікування бджіл, а й для щоденної профілактики та підвищення продуктивності медоносних бджолосімей, через кліматичні умови, які не дозволяють цілий рік перебувати бджолам у відкритому просторі. У вітчизняному меді за останніми даними, найчастіше виявляють залишки таких груп антибіотиків та антимікробних препаратів, як хлорамфенікол, нітрофуран, нітроімідазол, сульфаніламіди, тетрацикліни та аміноглікозиди. Залишки даних речовин у меді є наслідком несанкціонованого застосування бджолярами контрабандних препаратів або медичних препаратів, які знаходяться в доступі у роздрібних аптеках. Оскільки їх використання заборонене, як в європейському, так і в українському бджільництві [3].

Ще однією з основних проблем бджільництва в останні роки є застосування аграріями для обробки сільськогосподарських угідь хімічних засобів і як наслідок спостерігається негативна тенденція до скорочення чисельності бджолиних сімей та зниження їхньої продуктивності, та інших корисних комах, які є запилювачами. Загалом бджоли гинуть внаслідок порушення правил застосування пестицидів і недотримання санітарних вимог. Масова загибель бджіл може призвести до зникнення багатьох видів рослин, у тому числі сільськогосподарських. Тому для уникнення негативного впливу пестицидів на бджіл, людину і навколишнє середовище сільськогосподарські підприємства повинні суворо дотримуватись правил техніки безпеки при роботі з ними, і завчасно інформувати пасічників про хімічну обробку рослин на території, де їхні бджолині сім'ї збирають нектар [4].

Отже, можна зробити висновок, що виходити на міжнародні ринки необхідно з продукцією високої якості, яка підтверджена міжнародними сертифікатами попиту. Проте індустрія бджільництва та ринок меду в країні відзначається неорганізованістю, що призводить до стримування розвитку галузі та низької її ефективності.

Таким чином, виділяють основні проблеми галузі бджільництва України, які потребують негайного розв'язання:

– низька технологічна культура виробництва продукції, її переробки, та фасування, відсутність промислових технологій;

– погіршення екологічного стану оточуючого природного середовища та порушення технологічних вимог щодо обробки рослин пестицидами та отрутохімікатами і як наслідок – масові отруєння бджіл;

– недостатнє ветеринарне забезпечення, що призводить до неконтрольованого поширення хвороб та уражень кліщами серед бджіл;

– відсутність ефективної державної фінансової підтримки бджільництва;

–зменшення масштабів посівів сільськогосподарських рослин та недостатнє використання бджолозапилення;

– відсутність гармонізованого масиву законодавства щодо виробництва та якості продукції бджільництва, складнощі в реалізації експортного потенціалу галузі [5].

Виходячи із вищенаведеної інформації, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день дуже важливо, щоб в Україні розвивалася культура споживання меду, щоб на першому місці була якість, безпека та натуральність. Дані заходи не тільки збережуть людське здоров'я, але і дозволять Україні зміцнити свої позиції на міжнародних ринках і закріпити за собою статус виробника якісної продукції.

Література:

1. Михайлова Л.І., Гриценко В.Л. Функціонування ринку продукції бджільництва: наукові основи, стан та перспективи: монографія. Суми: ФОП Литовченко Є.Б., 2018. 205 с.

2. Арнаута О. В. Особливості нормативного забезпечення якості та безпечності бджолиного меду в Україна і ЄС на етапах його виробництва та реалізації / О. В. Арнаута, В. А. Томчук, О. В. Бернатович // Науковий вісник ЛНАУ: ветеринарні науки. 2013. № 53. С. 5–7.

3. Делікатна У. Мед з антибіотиками та хімікатами [Електронний ресурс]/У. Делікатна//Погляд. 2016. Режим доступу: https://pogliad.ua/ru/news/ukraine/med-z-antibiotikami-ta-himikatami-139442

4. Васильківська Т. Ю., Лесніцька О. А. Сучасний стан бджільництва в Україні. // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. Механізація сільськогосподарського виробництва. Харків, 2017. Вип. 180. С. 89–94.

5. Береговий В.К. Бджільництво, як одне із направлень вирішення продовольчої безпеки України // Агросвіт, 2012. № 10. С. 29-33. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2012_10_8